

**Toespraak van bestuursvoorzitter Hans Hoogervorst van
de AFM bij het congres van de Stichting voor
Ondernemingspensioenfondsen OPF op 13 november 2008
in het Fortis Circustheater Den Haag**

Dames en heren,

Hartelijk dank voor dit rapport.

Dat zeg ik niet zomaar: ik vind het heel goed dat u het initiatief heeft genomen voor dit onderzoek over effectievere pensioencommunicatie. U laat hiermee zien dat u kiest voor de actieve aanpak. Een aanpak die zorgt dat uw aangesloten fondsen hun deelnemers actief bewust kunnen maken van de ins en outs van hun pensioen. Die inzet is precies wat wij als toezichthouder belangrijk vinden.

--

Ik wil beginnen met een citaat. Dat gaat als volgt:

“De grote kracht van ons pensioenstelsel schuilt in de combinatie van collectieve en individuele verantwoordelijkheden, de goede risicospreiding en de betrekkelijke zekerheid over de toekomstige dekking. Het is een evenwichtig stelsel. Nederland is met dit stelsel één van de weinige landen die goed bestand zijn tegen de gevolgen van de vergrijzing. “

Wijze woorden!

Het is dan ook een citaat van mijzelf, uit een toespraak die ik acht jaar geleden hield voor een congres van het ABP. Ik was toen staatssecretaris van sociale zaken, het woord kredietcrisis bestond nog niet en Fortis, de naamgever van dit theater, maakte forse winsten, en bij het woord circus behoorden nog geen associaties met de financiële sector.

Dat laatste is allemaal geschiedenis.

Maar het evenwichtige stelsel met solidariteit waar ik toen van sprak hebben we gelukkig nog steeds. En dat komt ons in deze tijd héél goed van pas.

Er zijn eigenlijk maar twee aspecten van ons pensioenstelsel die ik niet optimaal vind.

Het eerste is, dat je als werknemer niet kunt kiezen tussen de verschillende pensioenfondsen – dat doet de werkgever immers voor je.

Dat is op zichzelf nog niet zo erg – het systeem functioneert immers goed.

Maar het heeft wel als gevolg, dat pensioenfondsen de deelnemers niet automatisch als klant hebben beschouwd. En dat zij zich dus lange tijd niet druk hoefden te maken over communicatie met de deelnemers.

Heel veel Nederlanders hebben mede daardoor nog steeds geen idee hoe hun pensioen er straks uit zal zien.

En dat is wél een probleem.

In de eerste plaats voor de deelnemers zelf.

Werknemers worden meer dan vroeger geacht zelf verantwoordelijkheid te dragen voor hun oudedagvoorziening.

Er zijn grote verschillen in het tijdstip waarop mensen met pensioen gaan en de financiële voorwaarden en vorm van het pensioen.

We veranderen ook veel vaker van baan dan vroeger. Juist dan staan we voor belangrijke keuzes. En moeten we dus goed weten wat er mogelijk is.

Ook veranderingen in het stelsel zelf brengen met zich mee, dat je als deelnemer veel alerter moet zijn. Vroeger was de indexering van je pensioen vaak al min of meer verzekerd, omdat je salaris elk jaar hoger werd. Met het middelloonpensioen is dat niet meer zo.

Maar er is nog een reden waarom transparantie zo belangrijk is.

Het is namelijk ook cruciaal voor de toekomst van het stelsel. Pensioen is een zaak van vertrouwen. Voor veel Nederlanders is het pensioen hun meest waardevolle bezit. Ze moeten er dus zeker van kunnen zijn, dat dat bezit goed beheerd wordt. Het vertrouwen van de burgers in de pensioenfondsen is op financieel gebied één van de pijlers van onze samenleving. Transparantie en goede communicatie vormen de basis voor dat vertrouwen.

De huidige financiële crisis is wat dat betreft een stevige testcase. De fondsen beleven zware tijden. De reserves zijn in korte tijd flink geslonken. De eerste verontrustende krantenkoppen over de gevolgen van de kredietcrisis voor de pensioenen zijn al verschenen.

Nu is dus van belang dat het vertrouwen van de deelnemers in het stelsel zo groot is, dat er geen paniek ontstaat.

En daarmee is de crisis tegelijk een aansporing. Om het stelsel nog robuuster te maken, de basis nog steviger.

De AFM verwacht op dit gebied veel van u.

Je kunt zeggen dat de crisis één voordeel heeft: mensen zijn ontvankelijker voor informatie over hun pensioen – waarschijnlijk ontvankelijker dan ze ooit geweest zijn.

Het is dus zaak daar gebruik van te maken.

De wet heeft u daarvoor al een paar aansporingen gegeven.

Wie in dienst treedt bij een werkgever die is aangesloten bij een ander pensioenfonds, krijgt nu een startbrief. Daarin staat bij voorbeeld informatie over waarde-overdracht en over de mogelijkheden van aanvullend pensioen.

Vanaf 2009 wordt het pensioenfonds ook verplicht zijn Toeslagenlabel in de startbrief te vermelden. Daaraan kan de deelnemer dan zien, hoe het fonds omgaat met de indexering. We hadden graag gezien dat dat al vanaf 1 januari zou gebeuren. Maar we hebben de conclusie getrokken dat het verstandiger is dat u in het eerste kwartaal van 2009 een eigen afweging kunt maken of u het label al in de startbrief en uw andere schriftelijke communicatie opneemt. U hebt zo de mogelijkheid om uw eerste label op actuele gegevens te baseren. Vanaf 1 april zullen wij nagaan of u daadwerkelijk aan de wettelijke verplichting voldoet.

Ook is wettelijk vastgelegd dat de pensioenoverzichten uniform moeten zijn en vanaf 2011 online toegankelijk via het pensioenregister. Dat vind ik echt een geweldige vooruitgang. Ze geven de deelnemers veel makkelijker inzicht in hun situatie.

Maar de fondsen moeten de informatie daarvoor wel tijdig aanleveren. En ik begrijp dat uw interpretatie van het begrip “tijdig” nogal breed is. Nog lang niet ieder van u heeft de informatie over 2007 nu beschikbaar gesteld – en het is wel al november...

Dat is niet goed. Deelnemers moeten snel kunnen zien waar ze aan toe zijn. Als ze in mei of juni nog steeds de cijfers van een jaar ervoor in beeld zien, gaat dat ten koste van de betrokkenheid van de deelnemer.

Daarom spoor ik u aan de pensioenoverzichten voortaan direct te versturen, zodra de gegevens bekend zijn – en dat moet uiteindelijk toch echt vóór april kunnen. Breng uw systemen op orde en laat zien hoe geavanceerd uw organisatie is. De jaaropgaven van salarissen zijn er ook altijd ruim voor de bekende belastingdatum van 1 april – dat moet u ook kunnen!

Dames en heren,

Tot zover de zaken die wettelijk zijn voorgeschreven.

Maar de pensioenfondsen kunnen nog veel meer doen om de deelnemers alert te maken over hun pensioen.

Het rapport dat u vandaag heeft gepresenteerd geeft daarvoor ook een heleboel nuttige aanbevelingen.

Zoals: geef heldere uitleg in begrijpelijke taal.

Wacht niet op vragen, maar loop vooruit op wat de deelnemers zouden willen weten.

Maak de communicatie zo persoonlijk mogelijk. Mensen willen niet weten hoe het met DE pensioenen staat; ze willen weten hoe het met HUN pensioen staat.

Geef deelnemers de instrumenten om zelf de juiste keuzes te maken. Moet ik de waarde van mijn oude pensioen overdragen of niet? Moet ik extra sparen – en zo ja hoeveel dan – en wat is de beste manier? Op die vragen willen deelnemers graag heldere, begrijpelijke antwoorden waar ze zelf mee aan de slag kunnen.

Als u als pensioenfondsen daar voor zorgt, steunt u niet alleen de deelnemers. U helpt daarmee ook om de toekomst van het stelsel zeker te stellen.

Voorlichting over pensioenen is een weerbarstig onderwerp – ik hoef het u niet te vertellen. Jonge mensen hebben meestal wel iets anders aan hun hoofd: carrière maken, een eigen huis kopen, kinderen krijgen.

Maar wie pas over zijn pensioen gaat nadenken als de 65ste verjaardag nadert, is echt te laat.

Die boodschap moet helder doorklinken.

Dames en heren,

De AFM verwacht veel van u.

Maar ook zelf zetten wij ons in voor goede, betrouwbare en heldere communicatie over pensioenen.

We controleren niet alleen, maar stimuleren ook. We helpen u waar mogelijk om uw taak goed uit te voeren. We geven brochures en nieuwsbrieven uit, organiseren seminars en congressen. U vindt het allemaal op onze site.

Ook publiceren we, net als u vandaag, regelmatig onderzoeken.

Het is goed om te zien dat de conclusies in het rapport dat u vandaag presenteert sporen met de gedachten van het AFM over pensioencommunicatie.

Eind september organiseerden wij het AFM-pensioenseminar begrijpelijkheid. Een deel van de conclusies die daar werden getrokken, hoor ik ook nu terug in de rapportage van uw onderzoekster. Zoals: geef informatie op maat, sluit aan bij life events en zoek zelf actief het contact met de deelnemers.

U ziet: we ondersteunen elkaar goed.

En dat is gelukkig ook te merken.

Er is de laatste jaren veel gebeurd.

De invoering van de uniforme pensioenoverzichten, de pensioenkijker en het pensioenregister geven een enorme

impuls aan de transparantie. Dat is goed – voor de individuele deelnemer én voor de toekomst van een robuust stelsel.

De AFM heeft daarbij als goede voornemens voor 2009 dat we ons wat scherper zullen opstellen.

We gaan intensiever toezicht houden op de UPO's: zijn ze juist, zitten er geen rare inconsistenties in, is het model gevolgd en zijn ze tijdig verstuurd.

We gaan de startbrieven controleren: zijn ze juist en volledig, zijn ze begrijpelijk, en – ook weer - zijn ze op tijd verstuurd.

We gaan extra letten op de informatie voor mensen die van baan wisselen. Waardeoverdracht is een moeilijke beslissing en de vraag is of een deelnemer er uit komt, als hij moet puzzelen met een startbrief en UPO's in combinatie met de stopbrief.

En tenslotte gaan we extra goed kijken naar de vraag of bij premieovereenkomsten de kosten netjes vermeld zijn en of de deelnemer goed geadviseerd is over zijn pensioenbelegging.

In het licht van de huidige kredietcrisis lijkt me dat niet overbodig.

Bij dit alles wordt de toon van de AFM wat indringender. Als er een overtreding is, willen we toch echt een afdoende verklaring horen, anders kunnen er maatregelen volgen. En nogmaals: het gaat om de deelnemer, die moet kunnen weten waar hij aan toe is.

Ik denk dat we deze strikte aanpak hard nodig hebben.

Want we hebben een evenwichtig stelsel, met goede risicospreiding. We doen het helemaal niet slecht in Nederland. Maar de stevigheid van het stelsel wordt wel op de proef gesteld.

Ik denk niet dat u dat bedoelde toen u voor dit congres de titel bedacht: “Pensioen: volop in beweging”.

Ik vat de titel maar op als een aansporing: blijf in beweging. Dat zei ik vroeger als Minister van VWS en dat zeg ik nu als toezichthouder.

Blijf veranderen, verbeteren.

Ter versterking van het vertrouwen, ter versterking van de basis van het stelsel.